

Warszawa, 16 lipca 2020 r.

Wyrok w sprawie Schrems II - transfer danych do USA zablokowany?

16 lipca 2020 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał przełomowy wyrok w sprawie C-311/18 (*Data Protection Commissioner v. Facebook Ireland Limited, Maximillian Schrems*), w którym stwierdził **nieważność decyzji 2016/1250** w sprawie adekwatności ochrony zapewnianej przez Tarczę Prywatności UE-USA.

Jednocześnie TSUE potwierdził, że **decyzja Komisji 2010/87 w sprawie standardowych klauzul umownych** dotyczących przekazywania danych osobowych do państw trzecich **jest ważna**.

Wyrok niesie ważne praktyczne konsekwencje, w pewnym stopniu burząc ustalone w ubiegłych latach zasady przekazywania danych osobowych poza EOG, zwłaszcza do Stanów Zjednoczonych. Podmioty, które przekazują dane do USA lub korzystają z usług dostawców, którzy mogą dokonywać takich transferów (nie wyłączając dostawców usług informatycznych, w tym np. chmury obliczeniowej), **tracą możliwość korzystania z mechanizmu Tarczy Prywatności**. W konsekwencji, o ile nie wdrożyły alternatywnych środków, **powinny powstrzymać się od świadczenia usług wymagających przetwarzania danych w USA**.

Kluczowe postanowienia wyroku TSUE

- **Decyzja KE w sprawie Tarczy Prywatności UE-USA jest nieważna**. Zdaniem Trybunału program nie jest zgodny z prawem UE. Główne zarzuty związane są z wewnętrznymi regulacjami USA w zakresie dostępu i wykorzystywania danych osobowych przez amerykańskie władze oraz brakiem właściwych środków odwoławczych w razie naruszenia praw jednostki.
- **Standardowe klauzule umowne**, czyli zatwierdzone przez Komisję wzorcowe postanowienia, nakładające na odbiorców danych określone zobowiązania w zakresie ochrony tych danych, są, co do zasady, **ważne**. Nadal mogą więc funkcjonować jako ogólny mechanizm przekazywania danych osobowych (niezależnie od państwa odbiorcy).
- **Ważność konkretnie zastosowanej klauzuli zależy jednak od wiarygodności zabezpieczeń**, jakie przewidują umowy zawierające te klauzule (**w celu zrekomensowania braków** w zakresie ochrony zapewnianej w państwie trzecim).
- **Organ nadzorczy powinien z należytą starannością badać skargi** złożone przez osoby, których dane mogą zostać przekazane do państwa trzeciego z naruszeniem standardowych klauzul umownych, **i w stosownych przypadkach zawiesić lub nawet zakazać przekazywania danych** (zwłaszcza jeżeli stwierdzi, że klauzule nie są przestrzegane i że nie jest możliwe zapewnienie odpowiedniej ochrony danych za pomocą innych środków).

Praktyczne skutki wyroku

W świetle stanowiska TSUE, przedsiębiorcy korzystający dotychczas ze standardowych klauzul umownych mogą kontynuować tę praktykę. Natomiast podmioty stosujące (wyłącznie) Tarczę Prywatności zmuszone są szukać alternatywy.

Dla wielu z nich może to być poważny problem. Gdy odpada zastosowana podstawa transferu danych do USA, działalność, która wiąże się z przetwarzaniem danych w tym kraju nie może być kontynuowana do czasu weryfikacji, czy istnieje inna podstawa transferu, ewentualnie do czasu jej wprowadzenia.

Problem dotyczy zarówno tych podmiotów, które same wysyłają dane do USA, jak i wszystkich osób lub organizacji, które korzystają z usług kontrahentów czy dostawców korzystających z serwerów, centrów przetwarzania danych i in. infrastruktury położonej w USA. Wszak w ostatecznym rozrachunku to zleceniodawcy odpowiadają za legalność tych działań, nawet gdy czynią to (w ich imieniu) ich partnerzy biznesowi.

Surowsze wymogi dla standardowych klauzul

W tych okolicznościach, przynajmniej dopóki KE nie zaproponuje nowego rozwiązania na potrzeby relacji UE-USA, naturalną alternatywą dla uchylonej Tarczy Prywatności będą (najczęściej) wspomniane wyżej standardowe klauzule umowne.

Wykorzystanie klauzul w umowie z odbiorcą uznawane było dotąd za środek pozwalający na legalny transfer danych poza EOG. **Wyrok w sprawie Schrems II** oznacza jednak, że proste dodanie do umowy postanowień, których brzmienie odpowiada klauzulom standardowym nie uchroni w każdym przypadku przed zarzutem naruszenia zasad ochrony danych.

Ze względu na ściślejszą kontrolę ich rzeczywistej realizacji oraz realną możliwość zawieszenia przekazywania danych na ich podstawie przez właściwy organ (np. PUODO) klauzule będą stwarzać nieco większe ryzyko prawne. Aby je zminimalizować, przedsiębiorcy z Unii powinni przykładać większą wagę do zapewnienia, że ustalenia płynące z treści klauzul będą rzeczywiście realizowane przez kontrahentów (odbiorców danych).

Przydatne może okazać się **wzbogacenie umów z (potencjalnymi) kontrahentami o postanowienia, które uzupełnią standardowe klauzule o dodatkowe zobowiązania, w tym o dodatkowe gwarancje w zakresie zabezpieczenia danych oraz raportowania o sposobie, stanie czy zagrożeniach dla realizacji zobowiązań nałożonych na podstawie klauzul.**

Rekomendowane jest także przeprowadzenie **oceny skutków dla ochrony danych (DPIA)** w stosunku do poszczególnych państw trzecich i importerów, a także udokumentowanie związanych z tym ryzyk.

Tło wyroku

Maximilian Schrems jest austriackim prawnikiem znanym z działań na rzecz ochrony prywatności. Zainicjowana przez niego sprawa **Schrems II** nawiązuje do sprawy Schrems I z 2015 roku. TSUE uznał wówczas, że program tzw. „Bezpiecznej Przystani” (*Safe Harbor*) nie zapewnia należytej ochrony dla danych obywateli Unii przekazywanych do USA.

W konsekwencji, Komisja Europejska musiała zaproponować w 2016 r. nowy program (tzw. Tarczę Prywatności/*Privacy Shield*). W wyniku ustaleń ze stroną amerykańską nowy program stał się (w założeniu) podstawą dla bezpiecznego i legalnego przepływu danych z Unii Europejskiej do samocertyfikujących się amerykańskich przedsiębiorców.

Jednak w 2015 r. wspomniany już Maximilian Schrems zakwestionował także wykorzystanie (przez Facebook Ireland) **standardowych klauzul umownych** (jako podstawy przekazywania danych Europejczyków spółce Facebook Inc. w USA). Według pana Schremsa, klauzule nie zapewniają odpowiedniego poziomu ochrony praw obywateli UE.

Zajmujący się sprawą irlandzki organ ochrony danych osobowych wszczął w związku z tymi zarzutami postępowanie, zaś orzekający następnie w sprawie sąd zwrócił się do TSUE o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Jednak ku zaskoczeniu wielu komentatorów, TSUE odniósł się w swoim rozstrzygnięciu nie tylko do ważności standardowych klauzul umownych, ale i do pochodzącego już z 2016 r. programu Tarczy Prywatności.

” W przypadku jakichkolwiek pytań związanych z omawianymi powyżej zagadnieniami, zachęcamy do kontaktu z naszym zespołem

Piotr Zawadzki

Radca Prawny / Rzecznik Patentowy / Head of IP&DP
piotr.zawadzki@penteris.com

+48 22 257 83 53

